

Părintele Dimitrie BEJAN

ORANKI

Amintiri din captivitate

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Ediție îngrijită de Florin Pâslaru

DOXOLOGIA
Iași, 2011

CUPRINS

De la „bucuriile suferinței” la „bucuriile lecturii”	7
Notă care lămurește ceea ce pare nelămurit	9
În lungul anilor care au trecut.....	13
Oranki	16
Mănăstârca	20
Karaganda	24
Vine rusul cu Arlus-ul	32
Cine a câștigat războiul?	35
Drepturile noastre sfinte.....	40
Culesul cartofilor	49
Caravanele cu fildeș.....	56
Jocuri de cărți	61
Scrisori din țară	67
Al 8-lea „sinod” ecumenic	71
Spațiu vital.....	82
Și pe scaunul al șaselea n-au șezut.....	88
Minunea cu peștii	94
Din ceruri se sloboade ploaie	102
Și Vodă Cantemir a fost pe aici	109
Alegeri și reflexe	117
Când l-am botezat pe Mișa.....	126
Să tragă artileria!.....	139
Despre planificare și alte necazuri muncitorești	142
Foamea strigă la drumul mare.....	155
Colhozul Iagoda și fericirea opincii.....	162

Vine teatru-n sat la noi c-ți.....	180
De vorbă cu Volodea despre dreptate și satul lui.....	188
Ce-a văzut doctorul Vasiliev în Europa.....	197
Sport	206
Concurență artistică	214
Cei care au murit	221
Evadări	226
Artă	236
Florile dalbe cu tristețile lor.....	245
Golodovca	249
Diplomații spanioli	258
Eu și Moscova	274
Mă-ntorc la vatra părintească	286

De la „bucuriile suferinței” la „bucuriile lecturii”

Au trecut aproape 15 ani de când a apărut un nume nou în memorialistica românească: acela al Părintelui Dimitrie Bejan din Hârlău. Nu știam până atunci nimic despre acest preot, deși citind volumul „Oranki”, mi-am adus aminte că în anii de studii la doctorat am găsit un temeinic material despre *Edițiile românești ale Molitvelnicului*, în revista „Biserica Ortodoxă Română” (nr. 11-12, 1936), semnat de doctorandul de atunci Dimitrie Bejan. În 1995 mi-a căzut în mână cutremurătoarea carte memorialistică a Părintelui Dimitrie Bejan, intitulată *Oranki. Amintiri din captivitate*. Citisem până atunci amintirile unor foști deținuți din închisorile românești, între care și cele cinci volume ale lui Ion Ioanid, *Închisoarea noastră cea de toate zilele*. Citisem și cartea Părintelui Vasile Țepordei (1908-2002), originar din Basarabia, judecat de un tribunal militar sovietic la Constanța(!) și condamnat la 25 de ani muncă silnică, din care a executat opt, în diverse lagăre siberiene până dincolo de Cercul Polar; cartea se intitula *Amintiri din Gulag* (București, 1992).

Cartea memorialistică a Părintelui Dimitrie Bejan, *Oranki* se deosebea mult de celelalte, întrucât prezenta viața unui fost preot militar pe frontul de Est, luat prizonier de armata sovietică și întemnițat în fosta mănăstire Oranki, transformată de bolșevicii sovietici în lagăr pentru prizonierii de război germani, români și de alte etnii.

Cu un remarcabil talent literar, lucru pe care îl sesiza și acad. Gabriel Țepelea în prefața la ediția I a cărții, Părintele Bejan prezenta toate suferințele îndurate de prizonierii

Oranki

De la gara Șoniha, intri în pădure pe un drum făcut de Dumnezeu în a cincea zi a creației și, către seară, după zece kilometri, ieși într-o poiană largă, străjuită la stânga de pădure de stejari și pe celelalte margini, în semicerc, de brădet și mestecăniș. În mijlocul poienii, pe vârful unui deal alungit, se află mănăstirea Oranki, astăzi lagărul central pentru ofițerii captivi.

Până la Oranki (Nijni-Novgorod) sunt 60 de kilometri, iar în linie dreaptă de aici până la Volga sunt 30 de kilometri. În împrejurimi, prin poienile de taiga, se găsesc puncte locuite, sau mici și necăjite cătune, cu casele de lemn. Privită de sus, din mănăstire, pădurea este neagră, fumurie, violetă în reflexele soarelui și undeva, la orizont, precum marea, taigaua se lipește de cer.

Așezarea mănăstirii este mică, pe o vatră de două-trei hectare drept la creastă, și în dreapta ei s-a înjghebat, cu timpul, un sat de pădure.

Departe, se ridică dreaptă, maiestuoasă, albă, în stil roman, biserica principală a mănăstirii, cu 5 turle văduvite de cruci și de acoperișurile corpurilor de casă. În jur, ziduri de cetate dărâmate spre răsărit și miazănoapte, apoi un șanț adânc – ca o râpă – peste care treci pe un pod de piatră și iată-te în fața porților lagărului. Pe stâlpii porților văruiți se văd încă urmele icoanelor; 6 pe un stâlp și alte 6 pe celălalt. Dincolo de porți, la dreapta, un parc mic de brădet și flori, la stânga, o clădire joasă. Pe alee înainte, treci pe lângă un loc mai ridicat unde a fost clopotnița, cu

trei etaje, iar în față, deschisă, luminoasă, biserica mănăstirii, cu icoana Maicii Domnului abia vizibilă, în triumphiul de sub acoperiș. La dreapta și la stânga mai multe clădiri cu două etaje încadrează biserica. În dreapta, cum treci de locul fostei clopotnițe, dărăpănată, scundă, se află biserica de iarnă. Peste clădiri, în fund, lângă zidul dărâmat, o casă mică, hexagonală, cu etaj. Lângă zidul dinspre nord au fost grajduri.

Toate clădirile, inclusiv cele două biserici, au fost transformate după revoluție în pușcărie și mai apoi, cu războiul, au devenit lagăr de prizonieri.

Toată zidăria este de cărămidă și cărămizile sunt vopsite în alb.

Mănăstirea Oranki este zidită și pictată de meșteri apuseni. Stilul este cel al clădirilor de factură romană, cu o fațadă cu șase ferestre mari, luminoase și cu alte ferestre în pereții din dreapta și din stânga, tot atât de mari, tot atât de luminoase. Altarul este clădit separat, numai parter, în semicerc, cu trei ferestre și lipit de biserica propriu-zisă, de care este despărțit printr-o catapeteasmă de zid.

Biserica are aceleași dimensiuni în lungime, lățime și înălțime – până la turla – formând un cub perfect de culoare albă. Patru turla la cele patru colțuri și una centrală pe bolta naosului. Sus, pe locul unde a fost crucea, pe turla centrală, a crescut un mesteacăn.

În biserică este un depozit de alimente. Până unde s-a putut, s-a dat cu var peste icoane. Întreaga pictură de la boltă în jos, până la jumătatea înălțimii, s-a păstrat intactă. Mâna pictorului, venit din sud, și-a lăsat cu măiestrie amprenta luminozității albastrului cer mediteranean. Va fi plecat pictorul de pe aici... Cine știe pentru ce motive... De la jumătate în jos, cât se mai vede astăzi, pictura e mohorâtă, cu sfinți slăbănogi, cenușii, ieșiți din penelul unui pictor neiscusit.

Cine trece pe la Oranki este atras mai ales de cele două icoane ale mediteraneanului. Cum intri, pe peretele de la

intrare, mare, enormă, se află icoana Adormirii Maicii Domnului. Pe un divan oriental, Sfânta Fecioară se stinge încet, liniștită, cu un nimb ce se așază în jurul capului, odată cu ultimele raze ale soarelui în apus. Pe fața liniștită a Maicii Domnului stăruie ultimele raze ale apusului; în jurul patului, apostolii Domnului și alți creștini din comunitatea Ierusalimului. Întreg tabloul degajă seninătate și împăcare.

În față, pe peretele catapetesmei, sus – unde, în bisericile noastre, stă Sfânta Cruce – se află icoana Învierii, o capodoperă în acest gen: e momentul nașterii zilei, în zori, când cețurile acoperă văile și pădurile de măslini. Iisus, în veșmânt alb-albastru, iese din mormântul deschis. Ca într-un zbor ușor, Iisus plutește la doi metri de pământ, senin, transfigurat. Biruitorul morții, cu steagul biruinței în mâna stângă și cu binecuvântarea lumilor în dreapta, Iisus Cel înviat, cu nimbul auriu, ușor schițat, e proiectat pe munți și peste pădurile înverzite. În spate, spre răsărit, mijesc zorile. În vale, din ceață, se desprind femeile mironosițe – mai mult niște umbre. În plan secundar, jos, ostașii de pază, căzuți la pământ, își apără ochii de puternica lumină ce pleacă din mormânt și de la cei doi îngeri. În stânga, se află estompate în fumuriu, trei cruci pe Golgota – în jurul lui Iisus Cel înviat din mormânt, parcă plecând din trupul transfigurat al Mântuitorului, iradiind o lumină ireală, diafană, supra-pământeană. Iar ochii, ochii lui Iisus, privesc adânc la tine și peste tine, până la marginea pământului.

Revoluția i-a tras lui Iisus un foc de armă drept în frunte.

Iisus a rămas ca mai înainte senin, transfigurat. „Eu am biruit lumea, împărțind binecuvântări, până la sfârșitul veacurilor”...

Pe vremuri, aici veneau să se închine Domnului țarii Rusiei. Aici și-a plecat genunchii, umil, Leon Tolstoi și, într-una din chilii, a scris romanul *Învierea*. Pentru că Mănăstirea Oranki adăpostea între zidurile ei numai monahi, cărturari – de viță nobilă. Aici se practicau artele și litererele, alături de exercițiile mistice și de strictă trăire a regulilor monahale.

Aici, unde a pulsat viața creștină și s-au spălat păcate, ne odihnim noi, acum, resturile învinse ale armatelor europene.

Știu eu? Încercăm să trăim în spiritualitate și dacă condițiile fiind așa cum se văd, încercăm, în sfârșit, să-i dăm lui Dumnezeu ceea ce cu drept cuvânt I Se cuvine. Și, astfel, timide încercări de artă minoră apar din inimile și mâinile noastre.

Canoanele călugărești? Canoanele le respectăm întocmai. Și e bine așa.